
Handling 2022 nr 32

Yttrande över motion av Erik Norén (V) och Jenny Broman (V) om att all missbruksrådgivning i Göteborgs Stad ska vara kostnadsfri

Till Göteborgs kommunfullmäktige

Kommunstyrelsens förslag

Kommunstyrelsen tillstyrker yrkande från S och D den 4 februari 2022 och föreslår att kommunfullmäktige beslutar:

Den av Erik Norén och Jenny Broman väckta motionen anses besvarad.

Vid behandlingen av ärendet i kommunstyrelsen förekom skiljaktiga meningar:

Daniel Bernmar (V) och Karin Pleijel (MP) yrkade bifall till yrkande från V och MP den 4 februari 2022. Vidare yrkade Karin Pleijel (MP) avslag på övriga yrkanden.

Marina Johansson (S) och Jessica Blixt (D) yrkade bifall till yrkande från S och D den 4 februari 2022. Vidare yrkade Marina Johansson (S) avslag på övriga yrkanden.

Jörgen Fogelklou (SD) yrkade bifall till yrkande från SD den 4 februari 2022.

Ordföranden Axel Josefson (M) yrkade att motionen skulle avstyrkas och avslag på samtliga yrkanden.

Kommunstyrelsen beslutade utan omröstning att bifalla Marina Johanssons och Jessica Blixts yrkande.

Daniel Bernmar (V) och Grith Fjeldmose (V) reserverade sig mot beslutet.

Representanterna från M, L, C och KD antecknade som yttrande en skrivelse från den 4 februari 2022.

Göteborg den 9 februari 2022
Göteborgs kommunstyrelse

Axel Josefson

Mathias Sköld

Yttrande M, L, C, KD

2022-02-04 3.1

Yttrande angående – Motion av Erik Norén (V) och Jenny Broman (V) om att all missbruksrådgivning i Göteborgs Stad ska vara kostnadsfri

Yttrandet

Enheten för alkohol-, spel- och drogproblem består av Respons alkoholrådgivning, Spelberoendeteamet och Behandlingsgruppen för drogproblem. Enhetens uppdrag är att arbeta för att minska riskbruk och missbruk i staden och finns till för samtliga invånare i kommunen som behöver stöd och hjälp. I remissvaren framgår det att det finns möjlighet till avgiftsbefrielse och socialnämnderna bedömer att avgiften inte är ett hinder för personer att söka stöd och hjälp med risk- och eller missbruk.

Yrkande

Socialdemokraterna, Demokraterna

2022-02-04

Ärende nr: 3.1

Yrkande angående motion av Erik Norén (V) och Jenny Broman (V) om att all missbruksrådgivning i Göteborgs Stad ska vara kostnadsfri

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och i kommunfullmäktige:

1. Motionen anses besvarad.

Yrkandet

Den kommunala missbruksrådgivningen behöver vara lättillgänglig så att alla som har behov av ett stöd från denna verksamhet också får det. Vi delar uppfattningen om vad vi tolkar som motionärernas intention med förslaget – pengar ska inte vara ett problem i detta sammanhang. Vi noterar dock i remissvaren att det redan finns möjlighet till avgiftsbefrielse på den verksamhet som kommunen har riktad till personer med missbruksproblematik. Eftersom socialnämnderna inte bedömer att avgiften är ett hinder för personer som söka denna typ av stöd så föreslår vi att motionen skall anses besvarad.

Yrkande
2022-02-04

Ärende nr: 2022-02-09, 3.1, Dnr: 1119/21

Yrkande angående – Motion av Erik Norén (V) och Jenny Broman (V) om att all missbruksrådgivning i Göteborgs Stad ska vara kostnadsfri.

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Respektive social resursnämnd (Sydväst, Centrum, Nordost, Hisingen) får i uppdrag att anställa 3 personer med arbetsuppgift att arbeta med missbruksvård.
2. Avslå motionen.

Yrkandet

Motionen om att göra missbruksvård kostnadsfri, för att uppnå målet om att fler skall få hjälp mot sitt missbruk, har varit ute på remiss hos stadens 4 sociala resursnämnder, samtliga avstyrker förslaget som inte realistiskt/önskvärt.

Det är framför allt 2 saker som lyfts fram. Om missbruksvården gör kostnadsfri utan att motsvarande ekonomiska höjning av nämndens budget, kommer det i realiteten leda till minskade möjligheter att ge missbruksvård. Nämnderna kommer helt enkelt inte ha råd, alternativt får skära ner på annan verksamhet.

Samtliga nämnder påtalar att om man på riktigt vill hjälpa människor ur sitt missbruk, så är inte besökskostnaden det stora hindret utan brist på personal, det behövs i första hand fler personer (fler händer i vården som det så fint brukar heta) som kan hjälpa personer ur sitt missbruk.

Vid kontakt med en av nämnderna framfördes även kritik mot att allt mer av missbruksvården centraliserats. Med utgångspunkten att vilja hjälpa så många som möjligt vore det i stället mer effektivt och önskvärt med en större utlokalisering av missbruksvården, ut till de områden där människor bor. Det påpekades även att behovet av missbruksvård stigit kraftigt under pandemin.

Sverigedemokraterna står givetvis på den enskildes sida och anser det viktigt att hjälpa så många människor som möjligt ur ett missbruk. Sverigedemokraterna yrkar därför på att staden skall anställa 3 personer inom varje geografisk resursnämnd med uppgift att arbeta med missbruksvård.

Yrkande

(Vänsterpartiet, Miljöpartiet)

2022-02-04

3.1

Yrkande angående – Motion av Erik Norén (V) och Jenny Broman (V) om att all missbruksrådgivning i Göteborgs Stad ska vara kostnadsfri

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Motionen bifalles.
2. Socialnämnden Centrum tilldelas 2 mkr i utökat kommunbidrag för missbruksrådgivning från det budgeterade överskottet.

Yrkandet

Att tidigt förebygga och motverka både riskkonsumtion och missbruk har positiva effekter både för de drabbade individerna och på samhället i stort. Att underlätta för invånarna i Göteborg att söka hjälp i ett tidigt skede och sänka trösklarna för rådgivning är en viktig åtgärd. Motionärerna föreslår därför att all missbruksrådgivning inom kommunala verksamheter ska göras kostnadsfri. I dagsläget är det endast alkohlrådgivningen Respons, en verksamhet inom socialnämnden Centrum, som är avgiftsbelagd. Även om den totala alkoholkonsumtionen har minskat i Sverige under pandemin visar en kartläggning av Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) i juli 2021 att alkoholkonsumtionen bland ca 400 000 personer i Sverige har ökat under pandemin. Det rör sig sannolikt om personer som sedan tidigare hade en hög alkoholkonsumtion.

Göteborgs stad bör möjliggöra för fler att söka stöd och rådgivning kring problematiskt alkoholbruk och alkoholmissbruk. Enligt den nationella ANDTS-strategin som förnyades 2021 är en av de mest effektiva metoderna för att i ett tidigt stadium förhindra att någon utvecklar ett risk- eller missbruk tidigt upptäckt och rådgivning. Strategin beskriver även att sådana insatser är särskilt effektiva om de riktas till personer som är på väg att utveckla ett risk- eller missbruk, och där socialtjänsten är en av flera viktiga arenor för prevention.

Socialnämnderna beskriver att de som idag söker stöd för alkohlrådgivning generellt inte har svårigheter att betala avgiften. Det är dock omöjligt att i dagsläget veta hur många personer som inte söker stöd på grund av att det är förenat med en avgift. Personerna som söker stöd från alkohlrådgivningen är ojämnt fördelade över de fyra stadsområdena vilket kan indikera att människor antingen inte känner till alkohlrådgivningen. En sådan anledning skulle kunna vara att det är kostnadsbelagt.

Socialnämnden Centrum bedömer också att ifall alkoholrådgivningen som erbjuds av Respons alkoholrådgivning skulle bli kostnadsfri utan en ramförstärkning kommer det leda till att färre göteborgare kommer kunna erbjudas samtalsstöd. Detta ska givetvis undvikas då motionens intention är att fler ska få tillgång till missbruksrådgivning. Vi instämmer i nämndens bedömning att det vore bra med personalförstärkning av alkoholrådgivningen för att kunna nå fler göteborgare. Därför föreslår vi att bifalla motionen samt att socialnämnden Centrum tilldelas ett utökat kommunbidrag för 2022 med 2 mkr för att säkerställa finansiering av Respons alkoholrådgivning samt möjliggöra för personalförstärkningar.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2022-01-10

Diarienummer 1119/21

Handläggare

Britta Timan

Telefon:031-368 04 56

E-post: britta.timan@stadshuset.goteborg.se

Motion av Erik Norén (V) och Jenny Broman (V) om att all missbruksrådgivning i Göteborgs Stad ska vara kostnadsfri

Motionen

Erik Norén (V) och Jenny Broman (V) föreslår att kommunfullmäktige beslutar att all missbruksrådgivning inom Göteborgs Stads verksamheter ska vara kostnadsfri.

Motionärerna framhåller att Göteborgs Stad idag erbjuder rådgivning för missbruk av droger, alkohol, spel och sex. Öppenvårdsmottagningen Mini-Maria som vänder sig till unga upp till 21 år som har alkohol- eller drogmissbruk är idag kostnadsfri, detsamma gäller rådgivning för drogmissbruk och spelmissbruk för vuxna. Däremot tas idag avgifter ut för rådgivning gällande alkoholmissbruk på verksamheten Respons alkoholrådgivning, och för samtal eller rådgivning för personer med tvångsmässigt sexuellt beteende på verksamheten KAST – köpare av sexuella tjänster.

Vidare beskrivs att antalet unika besökare i förhållande till den procentuella andelen av befolkningen som bedöms ha en riskkonsumtion eller ett missbruk visar att majoriteten av dessa inte söker sig till kommunens rådgivning. Det finns många orsaker till att personer med riskkonsumtion eller missbruk inte söker hjälp, men kostnaden för besöken kan dock vara en faktor som påverkar att färre söker hjälp för alkoholmissbruk anser motionärerna. Att tidigt förebygga och motverka både riskkonsumtion och missbruk har positiva effekter på både de drabbade individerna och samhället i stort. För att underlätta för invånarna i Göteborg att söka hjälp i ett tidigt skede och sänka trösklarna för rådgivning, föreslår motionärerna att all missbruksrådgivning inom kommunala verksamheter ska göras kostnadsfri.

Remissinstanser

Motionen har remitterats till socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost samt Sydväst för yttrande. Remissinstanserna har i stort lämnat i likalydande svar vilka är sammanställda i nedanstående tabell.

Remissinstans	Beslut	Kommentar
Socialnämnd Centrum	Avstyrker Yrkande V, MP, FI Yrkande L, M Omröstning	Respons riktar sin verksamhet till personer över 20 år vilka i de flesta fall har social förankring, sysselsättning och ett ordnat boende. De förekommer sällan i den myndighetsutövande delen av socialtjänsten. Stundtals kan trycket vara stort på

Remissinstans	Beslut	Kommentar
	Reservation FI, V, MP	<p>verksamheten och kö kan uppstå. Då det också finns möjlighet till avgiftsbefrielse så görs bedömningen att det är tveksamt om avgiftsfrihet skulle leda till att fler göteborgare får tillgång till stödet. En större påverkan för att nå fler göteborgare än avgiftsfrihet vore sannolikt att utöka mottagningen med fler medarbetare. Om alkoholrådgivningen som erbjuds av Respons alkoholrådgivning skulle bli kostnadsfri utan att en ramförstärkning sker kommer det leda till att färre göteborgare kommer kunna erbjudas samtalsstöd.</p> <p>Uppdraget för KAST har annan grund än missbruksproblematik, varför nämnden anser att verksamheten inte ska inkluderas i förslaget.</p>
Socialnämnd Hisingen	<p>Avstyrker</p> <p>Översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande</p> <p>Yrkande V Yrkande M</p>	<p>Respons riktar sin verksamhet till personer som i de flesta fall har social förankring, sysselsättning och ett ordnat boende. De förekommer sällan i den myndighetsutövande delen av socialtjänsten. Stundtals kan trycket vara stort på verksamheten och kö kan uppstå. Då det också finns möjlighet till avgiftsbefrielse så görs bedömningen att det är tveksamt om avgiftsfrihet skulle leda till att fler göteborgare får tillgång till stödet. En större påverkan för att nå fler göteborgare än avgiftsfrihet vore sannolikt att utöka mottagningen med fler medarbetare. Om alkoholrådgivningen som erbjuds av Respons alkoholrådgivning skulle bli kostnadsfri utan att en ramförstärkning sker kommer det leda till att färre göteborgare kommer kunna erbjudas samtalsstöd.</p> <p>Uppdraget för KAST har annan grund än missbruksproblematik, varför nämnden anser att verksamheten inte ska inkluderas i förslaget.</p>
Socialnämnd Nordost	<p>Avstyrker</p> <p>Översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande</p>	<p>Respons alkoholrådgivning utövar redan möjligheten till avgiftsbefrielse för personer som saknar ekonomiska förutsättningar. Målgruppen har dock i de flesta fall social förankring, sysselsättning och ett ordnat boende. Nämnden är därför tveksam till om</p>

Remissinstans	Beslut	Kommentar
	Yrkande V Yrkande S, M Reservation V, MP	<p>en kostnadsfri missbruksrådgivning skulle leda till att fler göteborgare får tillgång till stödet. Ett borttagande av egenavgift för de personer som har ekonomisk förmåga, och därmed minska verksamhetens intäkter, skulle utan ramförstärkning snarare minska tillgängligheten för stadens invånare.</p> <p>Stundtals kan trycket vara stort på enheten och kö kan uppstå. En större påverkan för att nå fler göteborgare än avgiftsfrihet vore sannolikt att utöka mottagningen med fler medarbetare.</p>
Socialnämnd Sydväst	<p>Avstyrker</p> <p>Översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande</p> <p>Yrkande V Yrkande M</p>	<p>Respons riktar sin verksamhet till personer som i de flesta fall har social förankring, sysselsättning och ett ordnat boende. De förekommer sällan i den myndighetsutövande delen av socialtjänsten. Stundtals kan trycket vara stort på verksamheten och kö kan uppstå. Då det också finns möjlighet till avgiftsbefrielse så görs bedömningen att det är tveksamt om avgiftsfrihet skulle leda till att fler göteborgare får tillgång till stödet. En större påverkan för att nå fler göteborgare än avgiftsfrihet vore sannolikt att utöka mottagningen med fler medarbetare. Om alkoholrådgivningen som erbjuds av Respons alkoholrådgivning skulle bli kostnadsfri utan att en ramförstärkning sker kommer det leda till att färre göteborgare kommer kunna erbjudas samtalsstöd.</p> <p>Uppdraget för KAST har annan grund än missbruksproblematik, varför nämnden anser att verksamheten inte ska inkluderas i förslaget.</p>

Bedömning ur ekonomisk dimension

Socialnämnderna anger i sina yttranden att beräkningar visar att användningen av tidiga och förebyggande insatser särskilt i förhållande till barn och familjer i utsatta situationer, till exempel på grund av missbruk och beroende, kan minska både samhällets totala kostnader och enskilda individers lidande på lång sikt. Efterfrågan på samtalsstöd på Respons alkoholrådgivning är stundtals hög och enheten har ibland svårt att tillgodose behovet varför kö kan uppstå. Den genomsnittliga intäkten för Respons alkoholrådgivning har under 2017–2020 legat på 787 000 kronor per år. Utan denna intäkt eller en motsvarande ramförstärkning behöver antalet besök minska och tillgängligheten blir då sämre.

Bedömning ur ekologisk dimension

Nämnderna har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Socialnämnderna framhåller att en lättillgänglig rådgivning kan ha en positiv påverkan på att enskilda utvecklar en beroendeproblematik. Barn i familjer med missbruk är särskilt utsatta och sårbara, i synnerhet de yngsta barnen, eftersom de är helt beroende av sina föräldrar. I dessa familjer präglas barnens uppväxt inte sällan av uppbrott, avsaknad av rutiner och konsekvent gränssättning, byten av bostad och skola, placeringar i familjehem och återföreningar. Barn i familjer med missbruk riskerar att i framtiden själva utveckla psykisk eller fysisk ohälsa och eget missbruk. Utifrån ett barnperspektiv bedöms det positivt med kostnadsfri missbruksrådgivning, oavsett vilken substans som ligger till grund för att man söker stöd. Utifrån att Respons målgrupp många gånger har ett betalningsutrymme och att det finns möjlighet till avgiftsbefrielse, är det dock oklart hur många fler som skulle söka sig till Respons, om verksamheten skulle vara avgiftsfri. Att samtalsstödet är förenat med en kostnad har inte, menar socialnämnd Centrum, upplevts som ett hinder för personer att söka hjälp utan kan tvärtom upplevas som en viktig faktor i sammanhanget. Socialnämnden Hisingen bedömer också att det finns en pedagogisk vinst i form av eget ansvarstagande att ibland ta ut en avgift.

Jonas Kinnander

Eva Hessman

Direktör Ärende och utredning

Stadsdirektör

Bilagor

1. Motionen
2. Socialnämnd Centrums handlingar 2021-11-21 § 315
3. Socialnämnd Hisingens handlingar 2021-12-14 § 309
4. Socialnämnd Nordosts handlingar 2021-12-14 § 449
5. Socialnämnd Sydväst handlingar 2021-12-15 § 323

Handling 2021 nr 176

Motion av Erik Norén (V) och Jenny Broman (V) om att all missbruksrådgivning i Göteborgs Stad ska vara kostnadsfri

Göteborgs Stad erbjuder idag rådgivning för missbruk av droger, alkohol, spel och sex. Öppenvårdsmottagningen Mini-Maria som vänder sig till unga upp till 21 år som har alkohol- eller drogmissbruk är idag kostnadsfri, detsamma gäller rådgivning för drogmissbruk och spelmissbruk för vuxna. Däremot tas idag avgifter ut för rådgivning gällande alkoholmissbruk på verksamheten Respons alkoholrådgivning, och för samtal eller rådgivning för personer med tvångsmässigt sexuellt beteende på verksamheten KAST – köpare av sexuella tjänster.

Enligt Folkhälsomyndigheten uppger 16% av Sveriges befolkning 2020 att de har en riskkonsumtion av alkohol, samma siffra återfinns bland befolkningen i Västra Götalandsregionen¹. I åldersgruppen 16–29 år är riskkonsumtionen högre än för befolkningen i sin helhet, där anger 21% att de har en riskkonsumtion. Det finns också en skillnad mellan män och kvinnor, där 20% av männen svarat att de har en riskkonsumtion, jämfört med 12% för kvinnor. Folkhälsomyndigheten bedömer att cirka 4% av befolkningen i Sverige har ett beroende av alkohol.

Under coronapandemin har Respons alkoholrådgivning i första hand erbjudit digitala eller telefonbesök, och rådgivningen har därför tillfälligt gjorts kostnadsfri. Besöken under 2020 bedöms ha minskat som en direkt följd av pandemin, besökssiffrorna för 2019 motsvarar bättre tidigare års nyttjande av alkoholrådgivningen. Antalet unika individer som sökte sig till rådgivningen under 2019 var 532 personer, med sammanlagt över 4000 besök. Göteborgs Stads intäkter för besöken 2019 var knappt 900 000 kronor. Antalet unika besökare i förhållande till den procentuella andelen av befolkningen som bedöms ha en riskkonsumtion eller ett missbruk visar att majoriteten av dessa söker sig till kommunens rådgivning. Motsvarande siffror för besök på Behandlingsgruppen som arbetar med drogmissbruk och inte tar ut en avgift för den enskilda var under 2019 806 unika individer som genomförde 5400 besök. Det finns många orsaker till att personer med riskkonsumtion eller missbruk inte söker hjälp, benägenheten att söka hjälp kan exempelvis skilja sig mellan missbruk av droger och missbruk av alkohol, eftersom bruket av alkohol är både lagligt och mer socialt accepterat. Kostnaden för besöken kan dock vara en faktor att färre söker hjälp för alkoholmissbruk.

---

¹ Folkhälsomyndigheten 2021-06-01, <https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/tolkad-rapportering/folkhalsans-utveckling/resultat/levnadsvanor/alkohol-riskkonsumtion/>

Den svenska alkoholkonsumtionen har minskat sedan mitten av 2000-talet och bland tonåringar är konsumtionen historiskt låg². Undersökningar i Göteborgs Stad under de senaste åren har visat att även alkoholkonsumtionen bland unga minskar medan droganvändningen ökar. Trots dessa minskningar finns fortfarande många människor som lider av skadeeffekterna av riskkonsumtion eller missbruk. Riskkonsumtion och missbruk kan kopplas till många negativa hälsoeffekter för den enskilda och dess närstående, likväl som skadeverkningar i samhället såsom våldsbrott och trafikolyckor. Det har gjorts flera beräkningar på hur mycket alkoholen kostar samhället, Missbruksutredningen 2011 beräknade att riskkonsumtion och beroendesyndrom av alkohol kostade samhället 49 miljarder kronor år 2008.

Att tidigt förebygga och motverka både riskkonsumtion och missbruk har positiva effekter på både de drabbade individerna och samhället i stort. För att underlätta för invånarna i Göteborg att söka hjälp i ett tidigt skede och sänka trösklarna för rådgivning, föreslår vi att all missbruksrådgivning inom kommunala verksamheter ska göras kostnadsfri.

Förslag till beslut:

All missbruksrådgivning inom Göteborgs Stads verksamheter ska vara kostnadsfri.

Erik Norén (V)

Jenny Broman (V)

---

² Björn Trolldal (2019) Alkoholkonsumtionen i Sverige 2019, <https://www.can.se/app/uploads/2020/09/can-rapport-193-alkoholkonsumtionen-i-sverige-2019.pdf>

§ 315 Svar på remiss gällande motion om att all missbruksrådgivning i Göteborgs Stad ska vara kostnadsfri

N164-1260/21

Socialförvaltningen Centrum har 2021-12-06 upprättat ett tjänsteutlåtande i rubricerat ärende.

Yrkanden

Jennifer Merelaid Hankins (V) yrkar bifall till yrkande från (V), (MP), (FI). Se bilaga 2 till protokollet.

Ulf Carlsson (MP) yrkar bifall till yrkande från (V), (MP), (FI).

Masoud Vatankhah (FI) yrkar bifall till yrkande från (V), (MP), (FI).

Kristina Bergman Alme (L) yrkar med stöd av (M) bifall till förvaltningens förslag.

Propositionsordning

Ordförande Nina Miskovsky (M) ställer förvaltningens förslag mot yrkandet från (V), (MP), (FI) och finner att nämnden beslutar i enlighet med förvaltningens förslag.

Omröstning begärs.

Omröstning

Ja avser bifall till förvaltningens förslag.

Nej avser bifall till yrkande från (V), (MP) (FI).

Åtta ledamöter röstar Ja: Claes Söderling (S), Per Holm (D), Kristina Bergman Alme (L), Lisen Kindbom (S), Tobias Björk (M), Jeanette Hellström (D), Agneta Kjaerbeck (SD) och Nina Miskovsky (M).

Tre ledamöter röstar Nej: Jennifer Merelaid Hankins (V), Ulf Carlsson (MP) och Masoud Vatankhah (FI).

Ordförande Nina Miskovsky (M) finner att nämnden därmed beslutat i enlighet med förvaltningens förslag.

Beslut

Socialnämnden Centrum avstyrker motionens förslag med hänvisning till förvaltningens underlag och bedömning i ärendet.

Socialnämnden Centrum förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Utdrag ur protokoll nr 12
Sammanträdesdatum: 2021-12-21

Reservation

Masoud Vatankhah (FI), Jennifer Merelaid Hankins (V) och Ulf Carlsson (MP) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande.

Dag för justering

2021-12-21

Vid protokollet

Sekreterare

Lovisa Varenius

Ordförande

Nina Miskovsky

Justerande

Ulf Carlsson

Yrkande

(Vänsterpartiet, Miljöpartiet, Feministiskt Initiativ)

2021-12-17

Ärende nr 9

Yrkande angående – Svar på remiss om motion av Erik Norén (V) och Jenny Broman (V) om att all missbruksrådgivning i Göteborgs Stad ska vara kostnadsfri

Förslag till beslut

Socialnämnden Centrum tillstyrker motionen om att all missbruksrådgivning i Göteborgs Stad ska vara kostnadsfri och översänder förvaltningens tjänsteutlåtande med ändringar enligt detta yrkande som eget yttrande till kommunstyrelsen.

Socialnämnden Centrum hemställer till kommunstyrelsen att utöka nämndens kommunbidrag för 2022 med 2 mnkr för missbruksrådgivning, i det fall motionen bifalles i kommunfullmäktige.

Socialnämnden Centrum förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Yrkandet

Att tidigt förebygga och motverka både riskkonsumtion och missbruk har positiva effekter på både de drabbade individerna och samhället i stort. För att underlätta för invånarna i Göteborg att söka hjälp i ett tidigt skede och sänka trösklarna för rådgivning, föreslår motionärerna att all missbruksrådgivning inom kommunala verksamheter ska göras kostnadsfri. I dagsläget är det endast alkoholrådgivningen Respons, en verksamhet inom socialnämnden Centrum, som är avgiftsbelagd. Även om den totala alkoholkonsumtionen har minskat i Sverige under pandemin visar en kartläggning av Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) i juli 2021 att alkoholkonsumtionen bland ca 400 000 personer i Sverige har ökat under pandemin, sannolikt personer som sedan tidigare hade en hög alkoholkonsumtion.

Göteborgs stad bör möjliggöra för fler att söka stöd och rådgivning kring problematiskt alkoholbruk och alkoholmissbruk. Förvaltningen beskriver att de som idag söker stöd för alkoholrådgivning generellt inte har svårigheter att betala avgiften. Det är dock omöjligt att i dagsläget veta hur många personer som inte söker stöd på grund av att det är förenat med en avgift. Personerna som söker stöd från alkoholrådgivningen är ojämnt fördelade över de fyra stadsområdena vilket kan indikera att människor antingen inte känner till alkoholrådgivningen eller av någon anledning väljer att inte söka hjälp från denna.

Förvaltningen bedömer att ifall alkoholrådgivningen som erbjuds av Respons alkoholrådgivning skulle bli kostnadsfri utan en ramförstärkning kommer det leda till att färre göteborgare kommer kunna erbjudas samtalsstöd. Detta ska givetvis undvikas då motionens intention är att fler ska få tillgång till missbruksrådgivning. Vi instämmer i förvaltningens bedömning att det vore bra med personalförstärkning av

alkoholrådgivningen för att kunna nå fler göteborgare. Därför föreslår vi att socialnämnden Centrum hemställer till kommunstyrelsen om en utökning av nämndens kommunbidrag för 2022 med 2 mnkr för att säkerställa finansiering av motionens förslag och möjliggöra för eventuella personalförstärkningar, i det fall motionen bifalles i kommunfullmäktige.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2021-12-06

Diarienummer N164-1260/21

Handläggare

Helene Holmström, Somita Sabeti

Telefon: 031 - 367 91 62

E-post: somita.sabeti@socialcentrum.goteborg.se

Svar på remiss gällande motion om att all missbruksrådgivning i Göteborgs Stad ska vara kostnadsfri

Förslag till beslut

Socialnämnden Centrum avstyrker motionens förslag med hänvisning till förvaltningens underlag och bedömning i ärendet.

Socialnämnden Centrum förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Sammanfattning

Stadsledningskontoret har fått i uppdrag att besvara en motion av Erik Norén (V) och Jenny Broman (V) om att all missbruksrådgivning i Göteborgs Stad ska vara kostnadsfri. Socialnämnden Centrum har fått möjlighet att lämna ett remissyttrande på motionen. I motionen redogör motionärerna för riskkonsumtion och missbruk bland medborgare i Göteborg.

Förvaltningen ser positivt på ambitionen om att ha tidiga frivilliga insatser med låg tröskel där människor snabbt kan få hjälp men avstyrker förslaget med hänvisning till bedömningen i detta tjänsteutlåtande.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Beräkningar visar att användningen av tidiga och förebyggande insatser särskilt i förhållande till barn och familjer i utsatta situationer, till exempel på grund av missbruk och beroende, kan minska både samhällets totala kostnader och enskilda individers lidande på lång sikt (Socialstyrelsen, 2004). Alkoholmissbruk är ett utbrett problem i samhället och enskilda med ett problematiskt bruk av alkohol söker inte alltid stöd. Om rådgivning är lättillgänglig kan det ha en positiv motverkan på att enskilda utvecklar en beroendeproblematik, med de negativa hälso- och sociala problem det för med sig. Motionärens förslag är att all missbruksrådgivning inom kommunal verksamhet ska göras kostnadsfri. Intentionen är att Respons Alkoholrådgivning på så vis blir mer tillgänglig för alla och att insatser för den enskilde blir likvärdig över staden. Det kan leda till att fler människor, som annars skulle kunna utveckla en missbruksproblematik, får stöd i ett tidigt skede. Det skulle minska framtida kostnader i form av sjukvård och insatser från socialtjänsten, till exempel i form av ekonomiskt bistånd, boende och behandlingsinsatser. Efterfrågan på samtalsstöd på Respons alkoholrådgivning är stundtals hög och enheten har ibland svårt att tillgodose behovet varför kö kan uppstå. Den genomsnittliga intäkten för Respons alkoholrådgivning har under 2017–2020 legat på 787 000:-/år. Utan denna intäkt eller en motsvarande ramförstärkning behöver antalet besök minska och tillgängligheten blir då sämre.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Missbruksproblematik har en generellt negativ inverkan på människors hälsa och sociala situation oavsett substans. Alkoholmissbruk är det överlägset mest utbredda missbruket i Sverige. I en familj där det förekommer missbruk eller beroende behöver samtliga individer stöd på olika nivåer. Om rådgivning är lättillgänglig kan det ha en positiv motverkan på att enskilda utvecklar en beroendeproblematik, med de negativa hälso- och sociala problem det för med sig. Genom att satsa på förebyggande och tidiga insatser i samverkan kan en kommun förbättra möjligheterna till adekvat hjälp.

Barns uppväxtvillkor i familjer där någon av föräldrarna eller båda missbrukar eller har ett riskbruk kan se väldigt olika ut. Barn är särskilt utsatta och sårbara, i synnerhet de yngsta barnen, eftersom de är helt beroende av sina föräldrar. Allvarliga problem gör att de vuxna kan brista i sin förmåga att ta hand om barnen och svåra uppväxtförhållanden ökar risken för att barnen i framtiden själva ska utveckla psykisk eller fysisk ohälsa och eget missbruk. I dessa familjer präglas barnens uppväxt inte sällan av uppbrott, avsaknad av rutiner och konsekvent gränssättning, byten av bostad och skola, placeringar i familjehem och återföreningar. Utifrån ett barnperspektiv bedöms det positivt med kostnadsfri missbruksrådgivning, oavsett vilken substans som ligger till grund för att man söker stöd.

Även ur ett myndighetsperspektiv är det positivt att än fler personer kan söka stöd och att ekonomin inte behöver vara ett hinder för den enskilde. Utifrån att Respons målgrupp många gånger har ett betalningsutrymme och då det redan idag finns möjlighet till avgiftsbefrielse, är det dock oklart hur många fler som skulle söka sig till Respons, om det är avgiftsfritt. Då Respons riktar sin verksamhet till personer, som i de flesta fall har en social förankring, sysselsättning och ett ordnat boende är det sällan målgruppen för socialtjänstens myndighetsutövning som tar del av insatserna som verksamheten erbjuder. Samtalsstöd via Respons är en frivillig insats.

Motionärerna förslår att all missbruksrådgivning inom kommunala verksamheter ska göras kostnadsfri och ämnar på så sätt underlätta för invånarna i Göteborg att söka hjälp i ett tidigt skede och sänka trösklarna för rådgivning.

Förvaltningen delar motionärernas bedömning att tidigt förebygga och motverka riskkonsumtion och missbruk har positiva effekter på både de drabbade individerna och samhället i stort.

Samverkan

Samverkan har skett i förvaltningens samverkansgrupp (FSG) 2021-12-14.

Bilagor

1. Handling 2021 nr 176, Motion av Erik Norén (V) och Jenny Broman (V) om att all missbruksrådgivning i Göteborgs Stad ska vara kostnadsfri.

Ärendet

Erik Norén (V) och Jenny Broman (V) har inkommit med en motion till Kommunfullmäktige om att all missbruksrådgivning i Göteborgs Stad ska vara kostnadsfri i Göteborgs Stad. Socialnämnden Centrum har getts möjlighet att lämna ett yttrande på motionen. Yttrandet ska vara Stadsledningskontoret tillhanda senast 2021-12-22.

Beskrivning av ärendet

I denna motion föreslår motionärerna att all missbruksrådgivning i Göteborgs Stad ska vara kostnadsfri. Motionärerna redogör för den rådande utvecklingen av riskkonsumtion och missbruk bland Sveriges befolkning enligt Folkhälsomyndighetens siffror. Här anges bland annat att:

- 16% av Sveriges befolkning 2020 uppger att de har en riskkonsumtion av alkohol, samma siffra återfinns bland befolkningen i Västra Götalandsregionen (FHM, 2021).
- I åldersgruppen 16–29 år är riskkonsumtionen högre än för befolkningen i sin helhet, där anger 21% att de har en riskkonsumtion. Det finns också en skillnad mellan män och kvinnor, där 20% av männen svarat att de har en riskkonsumtion, jämfört med 12% för kvinnor.
- Folkhälsomyndigheten bedömer att cirka 4% av befolkningen i Sverige har ett beroende av alkohol.

Enligt socialtjänstlagen (7 §) ska Socialnämnden arbeta för att förebygga och motverka missbruk av alkohol och andra beroendeframkallande medel. Socialnämnden ska genom information till myndigheter, grupper och enskilda och genom uppsökande verksamhet sprida kunskap om skadeverkningar av missbruk och om de hjälpmöjligheter som finns. Lag (2017:809). De olika insatserna kan ges både individuellt och till familjen som helhet. Det ska vara individanpassat och föregås av behovsbedömning och anpassning. Insatserna kan till exempel vara rådgivning, samtalsstöd, behandlande insatser och praktiskt stöd i vardagen.

Enheten för alkohol-, spel- och drogproblem består av Respons alkoholorådgivning, Spelberoendeteamet och Behandlingsgruppen för drogproblem. Enheten finns för alla Göteborgs kommuninvånare och har som uppdrag att arbeta för att minska riskbruk och missbruk i staden. Behandlingsgruppen och Spelberoendeteamets samtalsmottagningar är kostnadsfria. Ett individuellt samtal på Respons alkoholorådgivning kostar 260:- och ett parsamtal kostar 385:-. Det finns möjlighet för personer att ansöka om avgiftsbefrielse. Att samtalsstödet är förenat med en kostnad har därför inte upplevts som ett hinder för personer att söka hjälp. Att få betala för det stöd man erhåller kan tvärtom upplevas som en viktig faktor i sammanhanget.

Respons alkoholorådgivning vänder sig till personer över 20 år som på något sätt är berörda av alkoholproblem. De som har egna alkoholproblem är första prioritet. Men till Respons går det också att komma som anhörig till någon med alkoholproblem eller att vara vuxen utan alkoholproblem men ha vuxit upp i hem med missbruk. Gemensamt för Respons sökande är att de flesta har arbete eller studier och ordnat boende.

Utöver individuella samtal erbjuder Respons par- och familjesamtal och olika typer av gruppverksamhet. I familjesamtalen kan även minderåriga barn vara med. Samtliga

mottagningar på enheten arbetar med familjeorienterad missbruksbehandling som innebär att barnets perspektiv är närvarande om den sökande har barn. Det gäller oavsett om barnet är fysiskt närvarande eller ej vid samtalen.

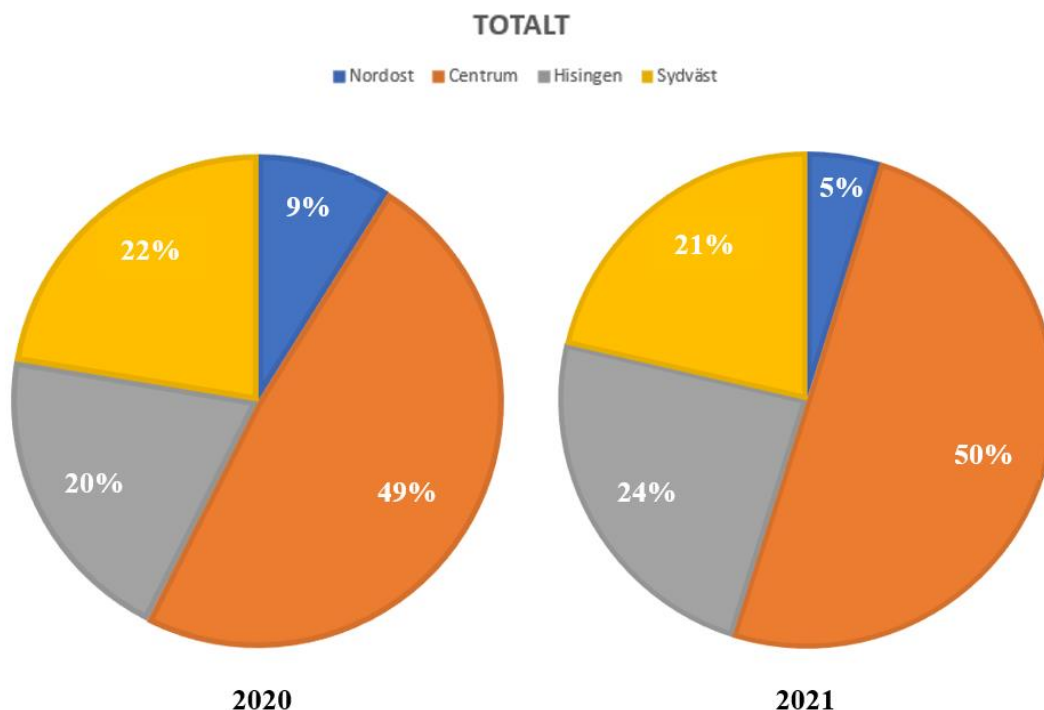
Besöken hos Respons innebär en viss egenavgift men det går att ansöka om avgiftsbefrielse. De ekonomiska förhållandena ska inte avgöra huruvida någon har råd att få hjälp på Respons eller inte. Detta informeras om på Respons alkoholrådgivningens hemsida. Målgruppen hos Respons alkoholrådgivning i Göteborgs stad är personer med riskbruk och missbruk av alkohol och som oftast har en social situation med bostad och någon form av inkomst. Personer som i huvudsak bedöms kunna betala en avgift motsvarande den på Familjerådgivningen. Att samtalsstödet är förenat med en kostnad har inte upplevts som ett hinder för personer att söka hjälp. Att få betala för det stöd man erhåller kan tvärtom upplevas som en viktig faktor i sammanhanget.

Som motionärerna anger har Respons alkoholrådgivning under coronapandemin i första hand erbjudit digitala eller telefonbesök, och rådgivningen har därför tillfälligt gjorts kostnadsfri. Besöken under 2020 bedöms ha minskat som en direkt följd av pandemin, besökssiffrorna för 2019 motsvarar bättre tidigare års nyttjande av alkoholrådgivningen. Antalet unika individer som sökte sig till rådgivningen under 2019 var 532 personer, med sammanlagt över 4000 besök. Siffrorna för år 2020 var 493 personer, med över 3000 besök. Antalet unika individer som sökte sig till rådgivningen under 2021 års första halvår (1 december 2020 – 31 maj 2021) var 493 personer, med sammanlagt över 2000 besök.

Tabell 1. Ackumulerade ärenden och genomförda besök hos Respons alkoholrådgivning

	2019 1 dec 2018 - 30 nov 2019	2020 1 dec 2019 - 30 nov 2020	2021 1 dec 2020 - 31 maj 2021
Egna problem	343	351	305
Anhöriga	189	142	134
Antal nya ärenden (utav det totala antalet)	229	227	103
Totalt	532	493	439
Totalt antal genomförda besök	4044	3013	2094

Figur 1. Ackumulerade ärenden – totalt över stadsområdena

KAST - köpare av sexuella tjänster - är samtalsmottagning för personer som köpt sexuella tjänster samt personer med destruktivt sexuellt beteende. Utgångspunkten för verksamheten är inte i första hand missbruksproblematik. Målgruppen är ursprungligen köpare av sexuella tjänster men har kommit att utvidgats till att även omfatta personer med destruktivt och ibland tvångsmässigt sexuellt beteende. KAST erbjuder individuella samtal, samtal till par samt till anhöriga. Avgiften för samtal på KAST är 260 kronor för individuella samtal. Det finns möjlighet för personer att ansöka om avgiftsbefrielse på KAST, på samma sätt som på Resons. Att samtalsstödet är förenat med en kostnad har därför inte upplevts som ett hinder för personer att söka hjälp. Att få betala för det stöd man erhåller kan tvärtom upplevas som en viktig faktor i sammanhanget. Mot bakgrund av att uppdraget har annan grund än missbruksproblematik, bedömer förvaltningen att KAST inte ska inkluderas i förslaget och upptas inte mer i utlåtandet.

Förvaltningens bedömning

Socialnämnden Centrum avstyrker motionens förslag med hänvisning till förvaltningens underlag och bedömning i ärendet.

Förvaltningen ser positivt på ambitionen om att ha tidiga insatser med låg tröskel där människor snabbt kan få hjälp innan enskilda utvecklar en beroendeproblematik, med de negativa hälso- och sociala problem det för med sig. Det ligger i linje med det arbete socialförvaltningarna gemensamt bedriver om en likvärdig och effektiv socialtjänst. Förvaltningen ser inte minst utifrån ett barnperspektiv att det är positivt med kostnadsfri missbruksrådgivning, oavsett vilken substans som ligger till grund för att man söker stöd. Allvarlig missbruksproblematik kan föranleda att föräldrar kan brista i sin förmåga att ta

hand om barnen och barn som växer upp i miljöer där det förekommer missbruk riskerar i framtiden själva utveckla psykisk eller fysisk ohälsa och eget missbruk.

Alkoholmissbruk är ett utbrett problem i samhället och enskilda med ett problematiskt bruk av alkohol söker inte alltid stöd. Kostnadsfrågan kan vara ett hinder för den enskilde att söka stöd i ett tidigt skede. Även utifrån myndighetsutövande är det positivt att än fler personer kan söka stöd i ett tidigt skede och att ekonomin inte ska vara ett hinder för den enskilde. Med tanke på att Respons riktar sin verksamhet till personer som i de flesta fall har en social förankring, sysselsättning och ett ordnat boende är det sällan personer som förekommer hos den myndighetsutövande delen av socialtjänsten som tar del av insatserna som verksamheten erbjuder. Stundtals kan trycket vara stort på enheten och kö kan då tyvärr uppstå. Då det också finns möjlighet till avgiftsbefrielse så gör förvaltningen bedömningen att det är tveksamt om avgiftsfrihet skulle leda till att fler göteborgare får tillgång till stödet. En större påverkan för att nå fler göteborgare än avgiftsfrihet vore sannolikt att utöka mottagningen med fler medarbetare.

Om alkoholrådgivningen som erbjuds av Respons alkoholrådgivning skulle bli kostnadsfri utan att en ramförstärkning sker kommer det leda till att färre göteborgare kommer kunna erbjudas samtalsstöd.

Socialförvaltningen Centrum

Michael Ivarson
Förvaltningsdirektör

§309 N166-0950/21

Svar på remiss gällande motion om att all missbruksrådgivning i Göteborgs Stad ska vara kostnadsfri, SLK dnr 1119/21

Beslut

1. Socialnämnd Hisingen avstyrker motionens förslag med hänvisning till förvaltningens underlag och bedömning i ärendet.
2. Socialnämnd Hisingen förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Ärende

Stadsledningskontoret har fått i uppdrag att besvara en motion av Erik Norén (V) och Jenny Broman (V) om att all missbruksrådgivning i Göteborgs Stad ska vara kostnadsfri. Socialnämnd Hisingen har fått möjlighet att lämna ett remissyttrande på motionen med svarsdatum senast 21 december 2021. Förvaltningen ser positivt på ambitionen om att ha tidiga frivilliga insatser med låg tröskel där människor snabbt kan få hjälp men avstyrker förslaget till att samtliga enheter för missbruksrådgivning ska vara kostnadsfri med hänvisning till bedömningen i detta tjänsteutlåtande.

Handling

1. Handling 2021 nr 176, Motion av Erik Norén (V) och Jenny Broman (V) om att all missbruksrådgivning i Göteborgs Stad ska vara kostnadsfri.

Yrkanden

Sara Carlsson Hägglund (V) yrkar bifall på motionen.

Åke Björk (M) yrkar bifall på förvaltningens tjänsteutlåtande.

Propositionsordning

Ordförande Simona Mohamsson (L) ställer proposition på förvaltningens tjänsteutlåtande mot motionen och finner att nämnden beslutar i enlighet med förvaltningens tjänsteutlåtande. Ingen omröstning begärs.

Protokollsutdrag skickas till

Skickas till Stadsledningskontoret SLK dnr 1119/21

Utdrag ur protokoll
Sammanträdesdatum: 2021-12-14

Dag för justering
2021-12-14

Vid protokollet

Sekreterare
Tea Aracic

Ordförande
Simona Mohamsson (L)

Justerande
Sara Carlsson Hägglund (V)

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2021-11-22

Diarienummer N166-0950/21

Handläggare: Ingvor Gunnarsson

Telefon: 031-366 56 29

E-post: ingvor.gunnarsson@socialhisingen.goteborg.se

Svar på remiss gällande motion om att all missbruksrådgivning i Göteborgs Stad ska vara kostnadsfri, SLK dnr 1119/21

Förslag till beslut

1. Socialnämnd Hisingen avstyrker motionens förslag med hänvisning till förvaltningens underlag och bedömning i ärendet.
2. Socialnämnd Hisingen förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Sammanfattning

Stadsledningskontoret har fått i uppdrag att besvara en motion av Erik Norén (V) och Jenny Broman (V) om att all missbruksrådgivning i Göteborgs Stad ska vara kostnadsfri. Socialnämnd Hisingen har fått möjlighet att lämna ett remissyttrande på motionen med svarsdatum senast 21 december 2021.

Förvaltningen ser positivt på ambitionen om att ha tidiga frivilliga insatser med låg tröskel där människor snabbt kan få hjälp men avstyrker förslaget till att samtliga enheter för missbruksrådgivning ska vara kostnadsfri med hänvisning till bedömningen i detta tjänsteutlåtande.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Beräkningar visar att användningen av tidiga och förebyggande insatser särskilt i förhållande till barn och familjer i utsatta situationer, till exempel på grund av missbruk och beroende, kan minska både samhällets totala kostnader och enskilda individers lidande på lång sikt (Socialstyrelsen, 2004). Alkoholmissbruk är omfattande samhällsproblem och erfarenheten visar att personer med ett problematiskt bruk eller riskbruk av alkohol inte alltid söker stöd för rådgivning eller behandling. Om rådgivning är lättillgänglig kan det ha en positiv motverkan på att enskilda utvecklar en beroendeproblematik, med de negativa hälso- och sociala problem det för med sig.

Motionärens förslag är att all missbruksrådgivning inom kommunal verksamhet ska göras kostnadsfri vilket den i huvudsak är med undantaget av Respons. Intentionen är att Respons Alkoholrådgivning på så vis blir mer tillgänglig för alla och att insatser för den enskilde blir likvärdig över staden. Det kan leda till att fler människor, som annars skulle kunna utveckla en missbruksproblematik, får stöd i ett tidigt skede. Det skulle minska framtida kostnader i form av sjukvård och insatser från socialtjänsten, till exempel i form

av ekonomiskt bistånd, boende och psykosociala stöd /behandlingsinsatser. Efterfrågan på samtalsstöd på Respons alkoholrådgivning är stundtals hög och enheten har ibland svårt att tillgodose behovet varför kö kan uppstå. Den genomsnittliga intäkten för Respons alkoholrådgivning har under 2017 till 2020 legat på 787 000:-/år. Utan denna intäkt eller en motsvarande ramförstärkning behöver antalet besök minska och tillgängligheten blir då sämre.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Missbruksproblematik har en generellt negativ inverkan på människors hälsa, liv och sociala situation oavsett substans. Alkoholmissbruk är det överlägset mest utbredda missbruket i Sverige. I en familj där det förekommer missbruk eller beroende behöver samtliga individer stöd på olika nivåer. Om rådgivning är lättillgänglig kan det ha en förebyggande effekt att enskilda utvecklar en beroendeproblematik, med de negativa hälso- och sociala problem det för med sig. Genom att satsa på förebyggande och tidiga insatser i samverkan kan en kommun förbättra möjligheterna till adekvat hjälp.

Barns uppväxtvillkor i familjer där någon av föräldrarna eller båda missbrukar eller har ett riskbruk kan se väldigt olika ut. Barn är särskilt utsatta och sårbara, i synnerhet de yngsta barnen, eftersom de är helt beroende av sina föräldrar. Allvarliga problem gör att de vuxna kan brista i sin förmåga att ta hand om barnen och svåra uppväxtförhållanden ökar risken för att barnen i framtiden själva ska utveckla psykisk eller fysisk ohälsa och eget missbruk. I dessa familjer präglas barnens uppväxt inte sällan av uppbrott, avsaknad av rutiner och konsekvent gränssättning, byten av bostad och skola, placeringar i familjehem och återföreningar. Utifrån ett barnperspektiv bedöms det positivt med kostnadsfri missbruksrådgivning, oavsett vilken substans som ligger till grund för att man söker stöd.

Även ur ett myndighetsperspektiv är det positivt att än fler personer kan söka stöd och att ekonomin inte behöver vara ett hinder för den enskilde. Kontakt och motivationsarbete med både socialtjänstens vuxenverksamheter och verksamhet inom barn och unga både utifrån myndighet och utförarverksamhet är kostnadsfri. Ett fåtal mottagningar i staden har en avgift bl.a. Respons. Den målgrupp som Respons vänder sig till bedöms ha ett betalningsutrymme och då det finns även möjlighet till avgiftsbefrielse. Då Respons riktar sin verksamhet till personer, som i de flesta fall har en social förankring, sysselsättning och ett ordnat boende är det sällan målgruppen för socialtjänstens myndighetsutövning som tar del av insatserna som verksamheten erbjuder. Samtalsstöd via Respons är en frivillig insats som ges utan biståndsbedömning och biståndsbeslut.

Motionärerna föreslår att all missbruksrådgivning inom kommunala verksamheter ska göras kostnadsfri och ämnar på så sätt underlätta för invånarna i Göteborg att söka hjälp i ett tidigt skede och sänka trösklarna för rådgivning.

Förvaltningen delar motionärernas bedömning att tidigt förebygga och motverka riskkonsumtion och missbruk har positiva effekter på både de drabbade individerna och

samhället i stort men bedömer också att det finns en pedagogisk vinst i form av eget ansvarstagande att ibland ta ut en avgift.

Samverkan

Information har lämnats på förvaltningens fackliga samverkansgrupp FSG den 7 december 2021.

Bilagor

1. Handling 2021 nr 176, Motion av Erik Norén (V) och Jenny Broman (V) om att all missbruksrådgivning i Göteborgs Stad ska vara kostnadsfri.

Ärendet

Erik Norén (V) och Jenny Broman (V) har inkommit med en motion till Kommunfullmäktige om att all missbruksrådgivning i Göteborgs Stad ska vara kostnadsfri i Göteborgs Stad. Socialnämnd Hisingen har getts möjlighet att lämna ett yttrande på motionen.

Beskrivning av ärendet

I denna motion föreslår motionärerna att all missbruksrådgivning i Göteborgs Stad ska vara kostnadsfri. Motionärerna redogör för den rådande utvecklingen av riskkonsumtion och missbruk bland Sveriges befolkning enligt Folkhälsomyndighetens siffror. Här anges bland annat att:

- 16 procent av Sveriges befolkning 2020 uppger att de har en riskkonsumtion av alkohol, samma siffra återfinns bland befolkningen i Västra Götalandsregionen (FHM, 2021).
- I åldersgruppen 16–29 år är riskkonsumtionen högre än för befolkningen i sin helhet, där anger 21 procent att de har en riskkonsumtion. Det finns också en skillnad mellan män och kvinnor, där 20 procent av männen svarat att de har en riskkonsumtion, jämfört med 12 procent för kvinnor.
- Folkhälsomyndigheten bedömer att cirka 4 procent av befolkningen i Sverige har ett beroende av alkohol.

Enligt socialtjänstlagen (7 §) ska socialnämnden arbeta för att förebygga och motverka missbruk av alkohol och andra beroendeframkallande medel. Socialnämnden ska genom information till myndigheter, grupper och enskilda och genom uppsökande verksamhet sprida kunskap om skadeverkningar av missbruk och om de hjälpmöjligheter som finns, lag (2017:809). De olika insatserna kan ges både individuellt och till familjen som helhet. Det ska vara individanpassat och föregås av behovsbedömning och anpassning. Insatserna kan till exempel vara rådgivning, samtalsstöd, behandlande insatser och praktiskt stöd i vardagen.

Enheten för alkohol-, spel- och drogproblem som har kommundemensamt uppdrag men organiseras under socialförvaltning Centrum och består av Respons alkoholorådgivning, Spelberoendeteamet och Behandlingsgruppen för drogproblem. Enheten finns för alla Göteborgs kommuninvånare och har som uppdrag att arbeta för att minska riskbruk och missbruk i staden. Behandlingsgruppen och Spelberoendeteamets samtalsmottagningar är kostnadsfria. Avgiften för ett individuellt samtal på Respons alkoholorådgivning är 260 kr besök- och ett parsamtal 385 kr besök. Det finns möjlighet för personer att ansöka om avgiftsbefrielse. Att samtalsstödet är förenat med en kostnad har inte upplevts som ett hinder för personer att söka hjälp. Att få betala för det stöd man erhåller kan tvärtom upplevas som en viktig faktor i sammanhanget.

Respons alkoholorådgivning vänder sig till personer över 20 år som på något sätt är berörda av alkoholproblem. Verksamheten är en tidig preventiv insats utan biståndsbeslut. De som har egna alkoholproblem är första prioritet. Men till Respons går det också att komma som anhörig till någon med alkoholproblem eller att vara vuxen utan alkoholproblem men ha vuxit upp i hem med missbruk. Gemensamt för Respons sökande är att de flesta har arbete eller studier och ordnat boende.

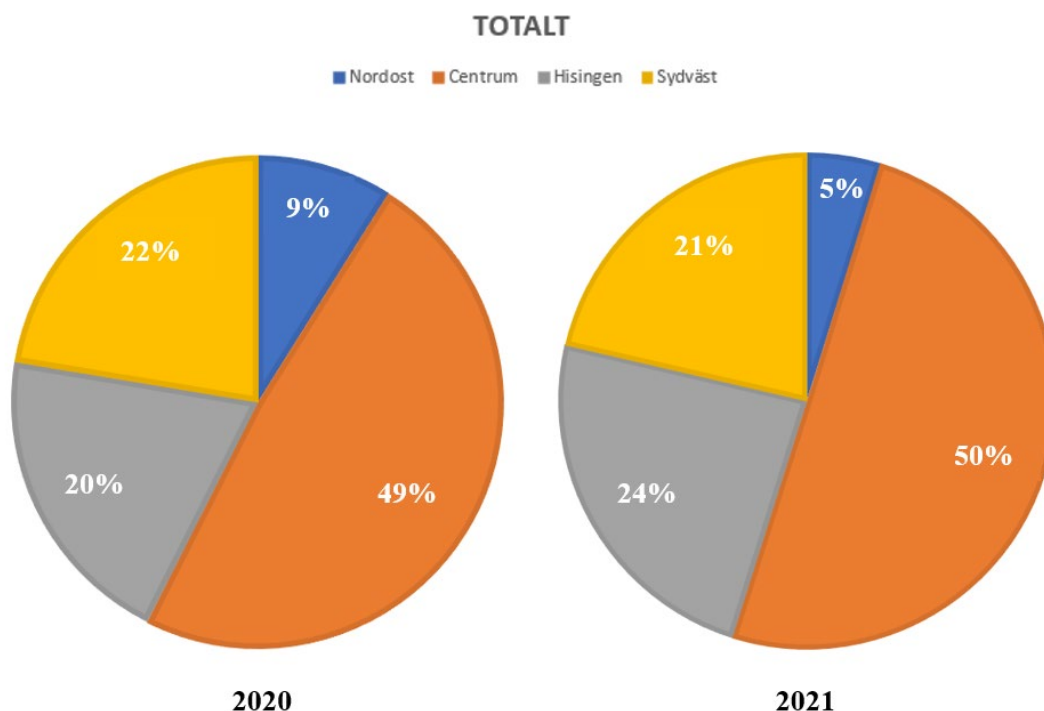
Utöver individuella samtal erbjuder Respons par- och familjesamtal och olika typer av gruppverksamhet. I familjesamtalen kan även minderåriga barn vara med. Samtliga mottagningar på enheten arbetar med familjeorienterad missbruksbehandling som innebär att barnets perspektiv är närvarande om den sökande har barn. Det gäller oavsett om barnet är fysiskt närvarande eller ej vid samtalen.

Besöken hos Respons innebär en viss egenavgift men det går att ansöka om avgiftsbefrielse. De ekonomiska förhållandena ska inte avgöra huruvida någon har råd att få hjälp på Respons eller inte. Detta informeras om på Respons alkoholrådgivningens hemsida. Målgruppen hos Respons alkoholrådgivning i Göteborgs stad är personer med riskbruk och missbruk av alkohol och som oftast har en social situation med bostad och någon form av inkomst. Att samtalsstödet är förenat med en kostnad har inte upplevts som ett hinder för personer att söka hjälp, och få betala för det stöd man erhåller kan tvärtom upplevas som en viktig faktor i sammanhanget.

Som motionärerna anger har Respons alkoholrådgivning under coronapandemin i första hand erbjudit digitala eller telefonbesök, och rådgivningen har därför tillfälligt gjorts kostnadsfri. Besöken under 2020 bedöms ha minskat som en direkt följd av pandemin, besökssiffrorna för 2019 motsvarar bättre tidigare års nyttjande av alkoholrådgivningen. Antalet unika individer som sökte sig till rådgivningen under 2019 var 532 personer, med sammanlagt över 4000 besök. Siffrorna för år 2020 var 493 personer, med över 3000 besök. Antalet unika individer som sökte sig till rådgivningen under 2021 års första halvår (1 december 2020 – 31 maj 2021) var 493 personer, med sammanlagt över 2000 besök.

Tabell 1. Ackumulerade ärenden och genomförda besök hos Respons alkoholrådgivning

	2019 1 dec 2018 - 30 nov 2019	2020 1 dec 2019 - 30 nov 2020	2021 1 dec 2020 - 31 maj 2021
Egna problem	343	351	305
Anhöriga	189	142	134
Antal nya ärenden (utav det totala antalet)	229	227	103
Totalt	532	493	439
Totalt antal genomförda besök	4044	3013	2094

Köpare av sexuella tjänster (KAST) är samtalsmottagning för personer som köpt sexuella tjänster samt personer med destruktivt sexuellt beteende. Utgångspunkten för verksamheten är inte i första hand missbruksproblematik. Målgruppen är ursprungligen köpare av sexuella tjänster men har kommit att utvidgats till att även omfatta personer med destruktivt och ibland tvångsmässigt sexuellt beteende. KAST erbjuder individuella samtal, samtal till par samt till anhöriga. Avgiften för samtal på KAST är 260 kronor för individuella samtal. Det finns möjlighet för personer att ansöka om avgiftsbefrielse på KAST, på samma sätt som på Resons. Samtalsstödet är förenat med en kostnad har därför inte upplevts som ett hinder för personer att söka hjälp. Att få betala för det stöd man erhåller kan tvärtom upplevas som en viktig faktor i sammanhanget. Mot bakgrund av att uppdraget har annan grund än missbruksproblematik, bedömer förvaltningen att KAST inte ska inkluderas i förslaget och upptas inte mer i utlåtandet.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen ser positivt på ambitionen om att ha tidiga insatser med låg tröskel där människor snabbt kan få hjälp innan enskilda utvecklar en beroendeproblematik, med de negativa hälso- och sociala problem det för med sig. Det ligger i linje med det arbete socialförvaltningarna gemensamt bedriver om en likvärdig och effektiv socialtjänst. Förvaltningen ser inte minst utifrån ett barnperspektiv att det är positivt med kostnadsfri missbruksrådgivning, oavsett vilken substans som ligger till grund för att man söker stöd. Allvarlig missbruksproblematik kan föranleda att föräldrar kan brista i sin förmåga att ta hand om barnen och barn som växer upp i miljöer där det förekommer missbruk riskerar att i framtiden själva utveckla psykisk eller fysisk ohälsa och eget missbruk.

Med tanke på att Respons riktar sin verksamhet till personer som i de flesta fall har en social förankring, sysselsättning och ett ordnat boende är det sällan personer som förekommer hos den myndighetsutövande delen av socialtjänsten som tar del av insatserna som verksamheten erbjuder. Stundtals kan trycket vara stort på enheten och kö kan då tyvärr uppstå. Då det också finns möjlighet till avgiftsbefrielse så gör förvaltningen bedömningen att det är tveksamt om avgiftsfrihet skulle leda till att fler göteborgare får tillgång till stödet. En större påverkan för att nå fler göteborgare än avgiftsfrihet vore sannolikt att utöka mottagningen med fler medarbetare. Om alkoholrådgivningen som erbjuds av Respons alkoholrådgivning skulle bli kostnadsfri utan att en ramförstärkning sker kommer det leda till att färre göteborgare kommer kunna erbjudas samtalsstöd.

Christina Alvelin

Ingvor Gunnarsson

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef

Svar på remiss om att all missbruksrådgivning i Göteborgs Stad ska vara kostnadsfri

§ 449, N163-1332/21

Ärendet

Stadsledningskontoret har via en remiss begärt Socialnämndens yttrande över en motion om att all missbruksrådgivning inom Göteborgs Stads verksamheter ska vara kostnadsfri.

Handling

Förvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2021-11-19.

Vänsterpartiets och Miljöpartiets gemensamma yrkande daterat 2021-12-08.

Jäv

Frida Tånghag (V) anmäler jäv och deltar inte i handläggningen av ärendet. Då Frida är justeringsperson utses istället Joel Abrahamsson (MP) som justeringsperson för detta ärende.

Yrkanden

Hannah Klang (V) yrkar bifall till Vänsterpartiets och Miljöpartiets gemensamma yrkande.

Shadiye Heydari (S) med instämmande av Johan Fält (M) yrkar bifall till förvaltningens förslag.

Proposition

Ordförande ställer proposition på de båda yrkandena och finner att socialnämnden beslutat enligt förvaltningens förslag.

Beslut

1. Socialnämnd Nordost avstyrker motionens förslag med hänvisning till förvaltningens bedömning i ärendet.
2. Socialnämnd Nordost antar förvaltningens yttrande som sitt eget och översänder detta till stadsledningskontoret.
3. Socialnämnd Nordost förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Utdrag ur protokoll

Sammanträdesdatum: 2021-12-14

Reservation

Vänsterpartiet och Miljöpartiet reserverar sig till förmån för eget yrkande för motivering.

Expedieras

Stadsledningskontoret

Dag för justering

2021-12-14

Vid protokollet

Sekreterare

Annika Funkqvist

Ordförande

Johan Fält

Justerande

Joel Abrahamsson § 449

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2021-11-19

Diarienummer N163-1332/21

Handläggare Arne Wiik, Lisa Klein

Telefon: 031-365 10 99

E-post: arne.wiik@socialnordost.goteborg.se

Svar på remiss om att all missbruksrådgivning i Göteborgs Stad ska vara kostnadsfri

Förslag till beslut

Socialnämnd Nordost beslutar

1. Socialnämnd Nordost avstyrker motionens förslag med hänvisning till förvaltningens bedömning i ärendet.
2. Socialnämnd Nordost antar förvaltningens yttrande som sitt eget och översänder detta till stadsledningskontoret.
3. Socialnämnd Nordost förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Sammanfattning

Erik Norén (V) och Jenny Broman (V) har via en motion initierat ärendet om att all missbruksrådgivning i Göteborgs Stad ska vara kostnadsfri. I yrkandet skrivs att tidigt arbete för att förebygga och motverka både riskkonsumtion och missbruk har positiva effekter på både de drabbade individerna och samhället i stort. Göteborgs Stad erbjuder idag rådgivning för missbruk av droger, alkohol, spel och sex. Avgifter tas ut för vuxna personer vid rådgivning gällande alkoholmissbruk och för rådgivning med tvångsmässigt sexuellt beteende.

För att underlätta för invånarna i Göteborg att söka hjälp i ett tidigt skede och sänka trösklarna för rådgivning, föreslår motionärerna att all missbruksrådgivning inom Göteborgs Stads verksamheter ska vara kostnadsfri.

Svar på remissen ska lämnas till stadsledningskontoret senast 21 december 2021.

Förvaltningen ställer sig positiv till motionärernas ambition om att ha tidiga frivilliga insatser med låg tröskel där människor snabbt kan få hjälp. I tjänsteutlåtandet framkommer dock att Respons alkoholrådgivning redan utövar möjligheten till avgiftsbefrielse för personer som saknar ekonomiska förutsättningar och att målgruppen i de flesta fall har en social förankring, sysselsättning och ett ordnat boende. Förvaltningen är därför tveksam till om en kostnadsfri missbruksrådgivning skulle leda till att fler göteborgare får tillgång till stödet. Ett borttagande av egenavgift för de personer som har ekonomisk förmåga, och därmed minska verksamhetens intäkter, skulle utan ramförstärkning snarare minska tillgängligheten för stadens invånare. Förvaltningen avstyrker därför motionen.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Enligt Socialstyrelsen (2004) visar beräkningar att användningen av tidiga och förebyggande insatser särskilt i förhållande till barn och familjer i utsatta situationer, såsom missbruk och beroende, kan minska både samhällets totala kostnader och enskilda individers lidande på lång sikt. Motionärernas förslag med kostnadsfri missbruksrådgivning är tänkt att göra Respons alkoholrådgivning mer tillgänglig för alla och att insatser för den enskilde blir likvärdig över staden. Det skulle kunna leda till att fler människor, som annars skulle kunna utveckla en missbruksproblematik, får stöd i ett tidigt skede.

Utifrån att Respons målgrupp många gånger har ett betalningsutrymme och då det redan idag finns möjlighet till avgiftsbefrielse, är det dock oklart hur många fler som skulle söka sig till Respons, om det är avgiftsfritt. Då Respons riktar sin frivilliga verksamhet till personer, som i de flesta fall har en social förankring, sysselsättning och ett ordnat boende är det sällan målgruppen för socialtjänstens myndighetsutövning som tar del av insatserna som verksamheten erbjuder.

Efterfrågan på samtalsstöd på Respons alkoholrådgivning är stundtals hög och enheten har ibland svårt att tillgodose behovet varför kö kan uppstå. Den genomsnittliga intäkten för Respons alkoholrådgivning har under 2017–2020 legat på 787 000: - per år. Utan denna intäkt eller en motsvarande ramförstärkning behöver antalet besök minska och tillgängligheten blir sämre.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Alkoholmissbruk är ett utbrett problem i samhället och enskilda med ett problematiskt bruk av alkohol söker inte alltid stöd. Missbruksproblematik har en generell negativ inverkan på människors hälsa och sociala situation oavsett substans. I en familj där det förekommer missbruk eller beroende behöver samtliga individer stöd på olika nivåer. Om rådgivning är lättillgänglig kan det ha en positiv motverkan på att enskilda utvecklar en beroendeproblematik, med de negativa hälso- och sociala problem det för med sig. Genom att satsa på förebyggande och tidiga insatser i samverkan kan en kommun förbättra möjligheterna till adekvat hjälp.

Barns uppväxtvillkor i familjer där någon av eller båda föräldrarna missbrukar eller har ett riskbruk kan se väldigt olika ut. Barn är särskilt utsatta och sårbara, i synnerhet de yngsta barnen, eftersom de är helt beroende av sina föräldrar. Allvarliga missbruksproblem gör att de vuxna kan brista i sin förmåga att ta hand om barnen och svåra uppväxtförhållanden ökar risken för att barnen i framtiden själva ska utveckla psykisk eller fysisk ohälsa och eget missbruk. I dessa familjer präglas barnens uppväxt inte sällan av uppbrott, avsaknad av rutiner och konsekvent gränssättning, byten av bostad och skola, placeringar i familjehem och återföreningar. Utifrån ett barnperspektiv bedöms det positivt med en lättillgänglig missbruksrådgivning, oavsett vilken substans som ligger till grund för att man söker stöd. Utifrån ett jämlikhetsperspektiv kan tyckas att stödet utifrån substans inte bör vara avgörande för om det finns en kostnad, eller inte.

Förvaltningen delar motionärernas bedömning att tidigt förebygga och motverka riskkonsumtion och missbruk har positiva effekter för både de drabbade individerna och samhället i stort.

Samverkan

Information om ärendet ges till de fackliga organisationerna vid FSG (förvaltningens samverkansgrupp) den 6 december 2021.

Bilagor

1. Motion av Erik Norén (V) och Jenny Broman (V) om att all missbruksrådgivning i Göteborgs Stad ska vara kostnadsfri, dnr 1119/21.

Ärendet

Stadsledningskontoret önskar att socialnämnd Nordost yttrar sig om en remiss gällande att all missbruksrådgivning inom Göteborgs Stads verksamheter ska vara kostnadsfri. Svar på remissen ska lämnas till stadsledningskontoret senast 21 december 2021.

Beskrivning av ärendet

I motionen av Erik Norén (V) och Jenny Broman (V) föreslås att all missbruksrådgivning i Göteborgs Stad ska vara kostnadsfri för att underlätta för invånarna i Göteborg att söka hjälp i ett tidigt skede och sänka trösklarna för rådgivning. Motionärerna redogör för den rådande utvecklingen av riskkonsumtion och missbruk bland Sveriges befolkning enligt Folkhälsomyndighetens siffror. Här anges bland annat att:

- 16% av Sveriges befolkning 2020 uppger att de har en riskkonsumtion av alkohol, samma siffra återfinns bland befolkningen i Västra Götalandsregionen (FHM, 2021).
- I åldersgruppen 16–29 år är riskkonsumtionen högre än för befolkningen i sin helhet, där anger 21% att de har en riskkonsumtion. Det finns också en skillnad mellan män och kvinnor, där 20% av männen svarat att de har en riskkonsumtion, jämfört med 12% för kvinnor.
- Folkhälsomyndigheten bedömer att cirka 4% av befolkningen i Sverige har ett beroende av alkohol.

Enligt socialtjänstlagen 3 kap. 7 § ska socialnämnden arbeta för att förebygga och motverka missbruk av alkohol och andra beroendeframkallande medel. Socialnämnden ska genom information till myndigheter, grupper och enskilda och genom uppsökande verksamhet sprida kunskap om skadeverkningar av missbruk och om de hjälpmöjligheter som finns. De olika insatserna kan ges både individuellt och till familjen som helhet. Det ska vara individanpassat och föregås av behovsbedömning och anpassning. Insatserna kan till exempel vara rådgivning, samtalsstöd, behandlande insatser och praktiskt stöd i vardagen.

Göteborgs Stad erbjuder idag rådgivning för missbruk av droger, alkohol, spel och sex. Enheten för alkohol-, spel- och drogproblem består av Respons alkoholorådgivning, Spelberoendeteamet och Behandlingsgruppen för drogproblem. Enheten finns för alla Göteborgs kommuninvånare och har som uppdrag att arbeta för att minska riskbruk och missbruk i staden. Därutöver finns KAST - köpare av sexuella tjänster – som är en samtalsmottagning för personer som köpt sexuella tjänster samt personer med destruktivt sexuellt beteende.

Respons alkoholorådgivning vänder sig till personer över 20 år som på något sätt är berörda av alkoholproblem. De som har egna alkoholproblem är första prioritet, men även anhörig till någon med alkoholproblem kan komma eller vuxna som vuxit upp i ett hem med missbruk men saknar eget bekymmer med alkohol. Utöver individuella samtal erbjuder Respons par- och familjesamtal och olika typer av gruppverksamhet. I familjesamtalen kan även minderåriga barn vara med. Verksamheten arbetar med familjeorienterad missbruksbehandling vilket innebär att barnets perspektiv är närvarande om den sökande har barn. Det gäller oavsett om barnet är fysiskt närvarande eller ej vid samtalen.

Behandlingsgruppen och Spelberoendeteamets samtalsmottagningar är kostnadsfria. Ett individuellt samtal på Respons alkoholrådgivning kostar 260: - och ett parsamtal kostar 385: -. Det går dock att ansöka om avgiftsbefrielse. De ekonomiska förhållandena ska inte avgöra huruvida någon har råd att få hjälp eller inte. Detta informeras om på Respons alkoholrådgivningens hemsida. Att samtalsstödet är förenat med en kostnad har därför inte upplevts som ett hinder för personer att söka hjälp. Att få betala för det stöd man erhåller kan tvärtom upplevas som en viktig faktor i sammanhanget.

Målgruppen hos Respons alkoholrådgivning är personer med riskbruk och missbruk av alkohol och som oftast har en social situation med bostad och någon form av inkomst. Personer som i huvudsak bedöms kunna betala en avgift motsvarande den på Familjerådgivningen.

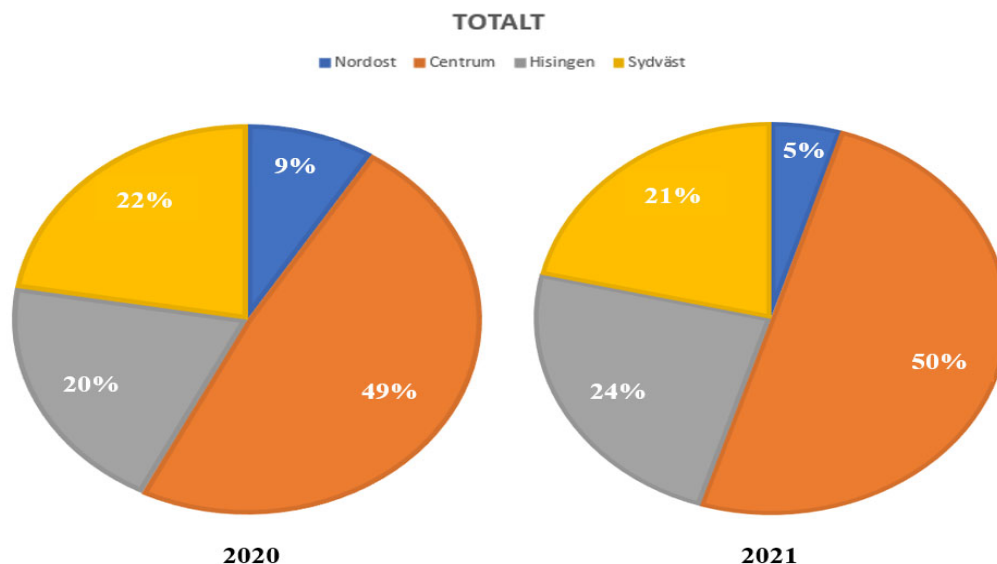
Som motionärerna anger har Respons alkoholrådgivning under coronapandemin i första hand erbjudit digitala eller telefonbesök, och rådgivningen har därför tillfälligt gjorts kostnadsfri. Besöken under 2020 bedöms ha minskat som en direkt följd av pandemin, besöksiffrorna för 2019 motsvarar bättre tidigare års nyttjande av alkoholrådgivningen. Antalet unika individer som sökte sig till rådgivningen under 2019 var 532 personer, med sammanlagt över 4000 besök. Siffrorna för år 2020 var 493 personer, med över 3000 besök. Antalet unika individer som sökte sig till rådgivningen under 2021 års första halvår (1 december 2020 – 31 maj 2021) var 493 personer, med sammanlagt över 2000 besök.

Tabell 1. Ackumulerade ärenden och genomförda besök hos Respons alkoholrådgivning

	2019 1 dec 2018 - 30 nov 2019	2020 1 dec 2019 - 30 nov 2020	2021 1 dec 2020 - 31 maj 2021
Egna problem	343	351	305
Anhöriga	189	142	134
Antal nya ärenden (utav det totala antalet)	229	227	103
Totalt	532	493	439
Totalt antal genomförda besök	4044	3013	2094

I tabell 1 redogörs för, utöver totala antalet personer/genomförda besök, också för antalet som sökt för egna problem, som anhörig samt mängden nya ärenden.

Figur 1. Ackumulerade ärenden – totalt över stadsområdena

I figur 1 framkommer att besöken på Respons alkoholrådgivning i ytterst liten del består av invånare i Nordost.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningens samlade bedömning är att avstyrka motionens förslag om att all missbruksrådgivning i Göteborgs Stad ska vara kostnadsfri.

Förvaltningen ställer sig positiv till motionärernas ambition om att ha tidiga frivilliga insatser med låg tröskel där människor snabbt kan få hjälp innan enskilda utvecklar en beroendeproblematik, med de negativa hälso- och sociala problem det för med sig. Det ligger i linje med det arbete socialförvaltningarna gemensamt bedriver om en likvärdig och effektiv socialtjänst.

Alkoholmissbruk är ett utbrett problem i samhället och enskilda med ett problematiskt bruk av alkohol söker inte alltid stöd. Kostnadsfrågan kan vara ett hinder för den enskilde att söka stöd i ett tidigt skede. I tjänsteutlåtandet framkommer dock att Respons alkoholrådgivning redan utövar möjligheten till avgiftsbefrielse för personer som saknar ekonomiska förutsättningar och att målgruppen i de flesta fall har en social förankring, sysselsättning och ett ordnat boende. Förvaltningen är därför tveksam till om en kostnadsfri missbruksrådgivning skulle leda till att fler göteborgare får tillgång till stödet.

Stundtals kan trycket vara stort på enheten och kö kan uppstå. En större påverkan för att nå fler göteborgare än avgiftsfrihet vore sannolikt att utöka mottagningen med fler medarbetare.

Ett borttagande av egenavgift för de personer som har ekonomisk förmåga, och därmed minska verksamhetens intäkter, skulle utan ramförstärkning snarare minska

tillgängligheten för stadens invånare och färre göteborgare skulle kunna erbjudas samtalsstöd.

Socialförvaltning Nordost

Gitte Caous
Förvaltningsdirektör

Arne Wiik
Avdelningschef

Handling 2021 nr 176

Motion av Erik Norén (V) och Jenny Broman (V) om att all missbruksrådgivning i Göteborgs Stad ska vara kostnadsfri

Göteborgs Stad erbjuder idag rådgivning för missbruk av droger, alkohol, spel och sex. Öppenvårdsmottagningen Mini-Maria som vänder sig till unga upp till 21 år som har alkohol- eller drogmissbruk är idag kostnadsfri, detsamma gäller rådgivning för drogmissbruk och spelmissbruk för vuxna. Däremot tas idag avgifter ut för rådgivning gällande alkoholmissbruk på verksamheten Respons alkoholrådgivning, och för samtal eller rådgivning för personer med tvångsmässigt sexuellt beteende på verksamheten KAST – köpare av sexuella tjänster.

Enligt Folkhälsomyndigheten uppger 16% av Sveriges befolkning 2020 att de har en riskkonsumtion av alkohol, samma siffra återfinns bland befolkningen i Västra Götalandsregionen¹. I åldersgruppen 16–29 år är riskkonsumtionen högre än för befolkningen i sin helhet, där anger 21% att de har en riskkonsumtion. Det finns också en skillnad mellan män och kvinnor, där 20% av männen svarat att de har en riskkonsumtion, jämfört med 12% för kvinnor. Folkhälsomyndigheten bedömer att cirka 4% av befolkningen i Sverige har ett beroende av alkohol.

Under coronapandemin har Respons alkoholrådgivning i första hand erbjudit digitala eller telefonbesök, och rådgivningen har därför tillfälligt gjorts kostnadsfri. Besöken under 2020 bedöms ha minskat som en direkt följd av pandemin, besökssiffrorna för 2019 motsvarar bättre tidigare års nyttjande av alkoholrådgivningen. Antalet unika individer som sökte sig till rådgivningen under 2019 var 532 personer, med sammanlagt över 4000 besök. Göteborgs Stads intäkter för besöken 2019 var knappt 900 000 kronor. Antalet unika besökare i förhållande till den procentuella andelen av befolkningen som bedöms ha en riskkonsumtion eller ett missbruk visar att majoriteten av dessa inte söker sig till kommunens rådgivning. Motsvarande siffror för besök på Behandlingsgruppen som arbetar med drogmissbruk och inte tar ut en avgift för den enskilda var under 2019 806 unika individer som genomförde 5400 besök. Det finns många orsaker till att personer med riskkonsumtion eller missbruk inte söker hjälp, benägenheten att söka hjälp kan exempelvis skilja sig mellan missbruk av droger och missbruk av alkohol, eftersom bruket av alkohol är både lagligt och mer socialt accepterat. Kostnaden för besöken kan dock vara en faktor att färre söker hjälp för alkoholmissbruk.

---

¹ Folkhälsomyndigheten 2021-06-01, <https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/tolkad-rapportering/folkhalsans-utveckling/resultat/levnadsvanor/alkohol-riskkonsumtion/>

Den svenska alkoholkonsumtionen har minskat sedan mitten av 2000-talet och bland tonåringar är konsumtionen historiskt låg². Undersökningar i Göteborgs Stad under de senaste åren har visat att även alkoholkonsumtionen bland unga minskar medan droganvändningen ökar. Trots dessa minskningar finns fortfarande många människor som lider av skadeeffekterna av riskkonsumtion eller missbruk. Riskkonsumtion och missbruk kan kopplas till många negativa hälsoeffekter för den enskilda och dess närstående, likväl som skadeverkningar i samhället såsom våldsbrott och trafikolyckor. Det har gjorts flera beräkningar på hur mycket alkoholen kostar samhället, Missbruksutredningen 2011 beräknade att riskkonsumtion och beroendesyndrom av alkohol kostade samhället 49 miljarder kronor år 2008.

Att tidigt förebygga och motverka både riskkonsumtion och missbruk har positiva effekter på både de drabbade individerna och samhället i stort. För att underlätta för invånarna i Göteborg att söka hjälp i ett tidigt skede och sänka trösklarna för rådgivning, föreslår vi att all missbruksrådgivning inom kommunala verksamheter ska göras kostnadsfri.

Förslag till beslut:

All missbruksrådgivning inom Göteborgs Stads verksamheter ska vara kostnadsfri.

Erik Norén (V)

Jenny Broman (V)

---

² Björn Trolldal (2019) Alkoholkonsumtionen i Sverige 2019, <https://www.can.se/app/uploads/2020/09/can-rapport-193-alkoholkonsumtionen-i-sverige-2019.pdf>

Svar på remiss gällande motion av Erik Norén (V) och Jenny Broman (V) om att all missbruksrådgivning i Göteborgs Stad ska vara kostnadsfri

§ 323, N165-0578/21

Beslut

1. Socialnämnd Sydväst avstyrker motionens förslag med hänvisning till förvaltningens underlag och bedömning i ärendet.
2. Socialnämnd Sydväst översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.

Sammanfattning av ärendet

Stadsledningskontoret har fått i uppdrag att besvara en motion av Erik Norén (V) och Jenny Broman (V) om att all missbruksrådgivning i Göteborgs Stad ska vara kostnadsfri. Socialnämnd Sydväst har fått möjlighet att lämna ett remissyttrande på motionen. I motionen redogör motionärerna för riskkonsumtion och missbruk bland medborgare i Göteborg.

Förvaltningen ser positivt på ambitionen om att ha tidiga frivilliga insatser med låg tröskel där människor snabbt kan få hjälp men avstyrker förslaget med hänvisning till bedömningen i förvaltningens tjänsteutlåtande.

Handling

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 24 november 2021.

Yrkanden

Christian Larsson (V) yrkar på att nämnden ska tillstyrka motionen.

Ordförande Lena Olinder (M) yrkar bifall till förvaltningens tjänsteutlåtande.

Propositionsordning

Ordföranden ställer proposition på yrkandena och finner att det egna förslaget bifallits.

Justering

Socialnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen

Dag för justering

2021-12-15

Utdrag ur protokoll
Sammanträdesdatum: 2021-12-15

Vid protokollet

Sekreterare

Niklas Hall

Ordförande

Lena Olinder (M)

Justerande

Christian Larsson (V)

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2021-11-24

Diarienummer N165-0578/21

Handläggare

Jörgen Larzon

Telefon: 031-365 00 00

E-post: jorgen.larzon@socialsydvast.goteborg.se

Remiss av motion av Erik Norén (V) och Jenny Broman (V) om att all missbruksrådgivning i Göteborgs Stad ska vara kostnadsfri

Förslag till beslut

I socialnämnd Sydväst

1. Socialnämnd Sydväst avstyrker motionens förslag med hänvisning till förvaltningens underlag och bedömning i ärendet.
2. Socialnämnd Sydväst översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.
3. Socialnämnden Sydväst förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Sammanfattning

Stadsledningskontoret har fått i uppdrag att besvara en motion av Erik Norén (V) och Jenny Broman (V) om att all missbruksrådgivning i Göteborgs Stad ska vara kostnadsfri. Socialnämnd Sydväst har fått möjlighet att lämna ett remissyttrande på motionen. I motionen redogör motionärerna för riskkonsumtion och missbruk bland medborgare i Göteborg.

Förvaltningen ser positivt på ambitionen om att ha tidiga frivilliga insatser med låg tröskel där människor snabbt kan få hjälp men avstyrker förslaget med hänvisning till bedömningen i detta tjänsteutlåtande.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Beräkningar visar att användningen av tidiga och förebyggande insatser särskilt i förhållande till barn och familjer i utsatta situationer, till exempel på grund av missbruk och beroende, kan minska både samhällets totala kostnader och enskilda individers lidande på lång sikt (Socialstyrelsen, 2004). Alkoholmissbruk är ett utbrett problem i samhället och enskilda med ett problematiskt bruk av alkohol söker inte alltid stöd. Om rådgivning är lättillgänglig kan det ha en positiv motverkan på att enskilda utvecklar en beroendeproblematik, med de negativa hälso- och sociala problem det för med sig.

Motionärens förslag är att all missbruksrådgivning inom kommunal verksamhet ska göras kostnadsfri. Intentionen är att Respons Alkoholrådgivning på så vis blir mer tillgänglig för alla och att insatser för den enskilde blir likvärdig över staden. Det kan leda till att fler människor, som annars skulle kunna utveckla en missbruksproblematik, får stöd i ett tidigt skede. Det skulle minska framtida kostnader i form av sjukvård och insatser från socialtjänsten, till exempel i form av ekonomiskt bistånd, boende och

behandlingsinsatser. Efterfrågan på samtalsstöd på Respons alkoholrådgivning är stundtals hög och enheten har ibland svårt att tillgodose behovet varför kö kan uppstå. Den genomsnittliga intäkten för Respons alkoholrådgivning har under 2017-2020 legat på 787 000:-/år. Utan denna intäkt eller en motsvarande ramförstärkning behöver antalet besök minska och tillgängligheten blir då sämre.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Missbruksproblematik har en generell negativ inverkan på människors hälsa och sociala situation oavsett substans. Alkoholmissbruk är det överlägset mest utbredda missbruket i Sverige. I en familj där det förekommer missbruk eller beroende behöver samtliga individer stöd på olika nivåer. Om rådgivning är lättillgänglig kan det ha en positiv motverkan på att enskilda utvecklar en beroendeproblematik, med de negativa hälso- och sociala problem det för med sig. Genom att satsa på förebyggande och tidiga insatser i samverkan kan en kommun förbättra möjligheterna till adekvat hjälp.

Barns uppväxtvillkor i familjer där någon av föräldrarna eller båda missbrukar eller har ett riskbruk kan se väldigt olika ut. Barn är särskilt utsatta och sårbara, i synnerhet de yngsta barnen, eftersom de är helt beroende av sina föräldrar. Allvarliga problem gör att de vuxna kan brista i sin förmåga att ta hand om barnen och svåra uppväxtförhållanden ökar risken för att barnen i framtiden själva ska utveckla psykisk eller fysisk ohälsa och eget missbruk. I dessa familjer präglas barnens uppväxt inte sällan av uppbrott, avsaknad av rutiner och konsekvent gränssättning, byten av bostad och skola, placeringar i familjehem och återföreningar. Utifrån ett barnperspektiv bedöms det positivt med kostnadsfri missbruksrådgivning, oavsett vilken substans som ligger till grund för att man söker stöd.

Även ur ett myndighetsperspektiv är det positivt att än fler personer kan söka stöd och att ekonomin inte behöver vara ett hinder för den enskilde. Utifrån att Respons målgrupp många gånger har ett betalningsutrymme och då det redan idag finns möjlighet till avgiftsbefrielse, är det dock oklart hur många fler som skulle söka sig till Respons, om det är avgiftsfritt. Då Respons riktar sin verksamhet till personer, som i de flesta fall har en social förankring, sysselsättning och ett ordnat boende är det sällan målgruppen för socialtjänstens myndighetsutövning som tar del av insatserna som verksamheten erbjuder. Samtalsstöd via Respons är en frivillig insats.

Motionärerna förslår att all missbruksrådgivning inom kommunala verksamheter ska göras kostnadsfri och ämnar på så sätt underlätta för invånarna i Göteborg att söka hjälp i ett tidigt skede och sänka trösklarna för rådgivning.

Förvaltningen delar motionärernas bedömning att tidigt förebygga och motverka riskkonsumtion och missbruk har positiva effekter på både de drabbade individerna och samhället i stort.

Samverkan

Samverkan har skett i förvaltningens samverkansgrupp (FSG) den 8 december 2021

Bilagor

1. Motion av Erik Norén (V) och Jenny Broman (V) om att all missbruksrådgivning i Göteborgs Stad ska vara kostnadsfri.

Ärendet

Erik Norén (V) och Jenny Broman (V) har inkommit med en motion till kommunfullmäktige om att all missbruksrådgivning i Göteborgs Stad ska vara kostnadsfri i Göteborgs Stad. Socialnämnd Sydväst har getts möjlighet att lämna ett yttrande på motionen. Yttrandet ska vara Stadsledningskontoret tillhanda senast den 22 december 2021.

Beskrivning av ärendet

I motionen föreslår motionärerna att all missbruksrådgivning i Göteborgs Stad ska vara kostnadsfri. Motionärerna redogör för den rådande utvecklingen av riskkonsumtion och missbruk bland Sveriges befolkning enligt Folkhälsomyndighetens siffror. Här anges bland annat att:

- 16% av Sveriges befolkning 2020 uppger att de har en riskkonsumtion av alkohol, samma siffra återfinns bland befolkningen i Västra Götalandsregionen (FHM, 2021).
- I åldersgruppen 16–29 år är riskkonsumtionen högre än för befolkningen i sin helhet, där anger 21% att de har en riskkonsumtion. Det finns också en skillnad mellan män och kvinnor, där 20% av männen svarat att de har en riskkonsumtion, jämfört med 12% för kvinnor.
- Folkhälsomyndigheten bedömer att cirka 4% av befolkningen i Sverige har ett beroende av alkohol.

Enligt socialtjänstlagen (7 §) ska Socialnämnden arbeta för att förebygga och motverka missbruk av alkohol och andra beroendeframkallande medel. Socialnämnden ska genom information till myndigheter, grupper och enskilda och genom uppsökande verksamhet sprida kunskap om skadeverkningar av missbruk och om de hjälpmöjligheter som finns. Lag (2017:809). De olika insatserna kan ges både individuellt och till familjen som helhet. Det ska vara individanpassat och föregås av behovsbedömning och anpassning. Insatserna kan till exempel vara rådgivning, samtalsstöd, behandlande insatser och praktiskt stöd i vardagen.

Enheten för alkohol-, spel- och drogproblem består av Respons alkoholorådgivning, Spelberoendeteamet och Behandlingsgruppen för drogproblem. Enheten finns för alla Göteborgs kommuninvånare och har som uppdrag att arbeta för att minska riskbruk och missbruk i staden. Behandlingsgruppen och Spelberoendeteamets samtalsmottagningar är kostnadsfria. Ett individuellt samtal på Respons alkoholorådgivning kostar 260:- och ett parsamtal kostar 385:-. Det finns möjlighet för personer att ansöka om avgiftsbefrielse. Att samtalsstödet är förenat med en kostnad har därför inte upplevts som ett hinder för personer att söka hjälp.

Respons alkoholorådgivning vänder sig till personer över 20 år som på något sätt är berörda av alkoholproblem. De som har egna alkoholproblem är första prioritet. Men till Respons går det också att komma som anhörig till någon med alkoholproblem eller att vara vuxen utan alkoholproblem men ha vuxit upp i hem med missbruk. Gemensamt för Respons sökande är att de flesta har arbete eller studier och ordnat boende.

Utöver individuella samtal erbjuder Respons par- och familjesamtal och olika typer av gruppverksamhet. I familjesamtalen kan även minderåriga barn vara med. Samtliga mottagningar på enheten arbetar med familjeorienterad missbruksbehandling som innebär

att barnets perspektiv är närvarande om den sökande har barn. Det gäller oavsett om barnet är fysiskt närvarande eller ej vid samtalen.

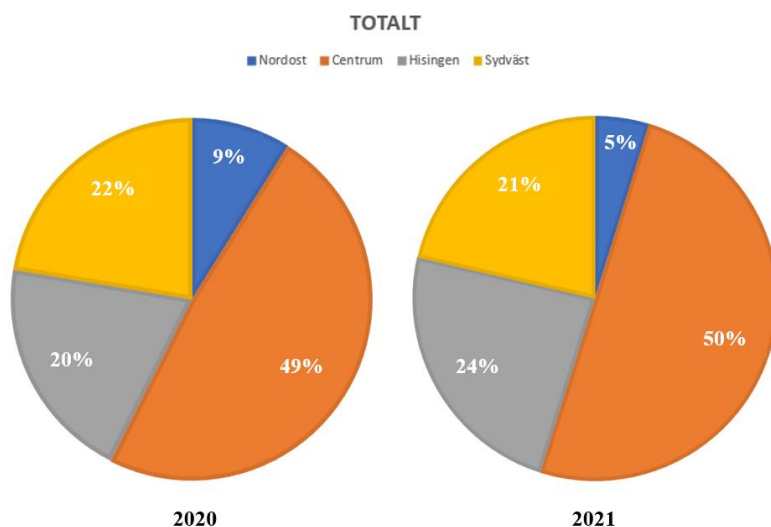
Besöken hos Respons innebär en viss egenavgift men det går att ansöka om avgiftsbefrielse. De ekonomiska förhållandena ska inte avgöra huruvida någon har råd att få hjälp på Respons eller inte. Detta informeras om på Respons alkoholrådgivningens hemsida. Målgruppen hos Respons alkoholrådgivning i Göteborgs stad är personer med riskbruk och missbruk av alkohol och som oftast har en social situation med bostad och någon form av inkomst. Personer som i huvudsak bedöms kunna betala en avgift motsvarande den på Familjerådgivningen. Att samtalsstödet är förenat med en kostnad har inte upplevts som ett hinder för personer att söka hjälp.

Som motionärerna anger har Respons alkoholrådgivning under coronapandemin i första hand erbjudit digitala eller telefonbesök, och rådgivningen har därför tillfälligt gjorts kostnadsfri. Besöken under 2020 bedöms ha minskat som en direkt följd av pandemin, besökssiffrorna för 2019 motsvarar bättre tidigare års nyttjande av alkoholrådgivningen. Antalet unika individer som sökte sig till rådgivningen under 2019 var 532 personer, med sammanlagt över 4000 besök. Siffrorna för år 2020 var 493 personer, med över 3000 besök. Antalet unika individer som sökte sig till rådgivningen under 2021 års första halvår (1 december 2020 – 31 maj 2021) var 493 personer, med sammanlagt över 2000 besök.

Tabell 1. Ackumulerade ärenden och genomförda besök hos Respons alkoholrådgivning

	2019 1 dec 2018 - 30 nov 2019	2020 1 dec 2019 - 30 nov 2020	2021 1 dec 2020 - 31 maj 2021
Egna problem	343	351	305
Anhöriga	189	142	134
Antal nya ärenden (utav det totala antalet)	229	227	103
Totalt	532	493	439
Totalt antal genomförda besök	4044	3013	2094

Figur 1. Ackumulerade ärenden – totalt över stadsområdena

KAST - köpare av sexuella tjänster - är samtalsmottagning för personer som köpt sexuella tjänster samt personer med destruktivt sexuellt beteende. Utgångspunkten för verksamheten är inte i första hand missbruksproblematik. Målgruppen är ursprungligen köpare av sexuella tjänster men har kommit att utvidgats till att även omfatta personer med destruktivt och ibland tvångsmässigt sexuellt beteende. KAST erbjuder individuella samtal, samtal till par samt till anhöriga. Avgiften för samtal på KAST är 260 kronor för individuella samtal. Det finns möjlighet för personer att ansöka om avgiftsbefrielse på KAST, på samma sätt som på Resons. Att samtalsstödet är förenat med en kostnad har därför inte upplevts som ett hinder för personer att söka hjälp. Mot bakgrund av att uppdraget har annan grund än missbruksproblematik, bedömer förvaltningen att KAST inte ska inkluderas i förslaget och upptas inte mer i utlåtandet.

Förvaltningens bedömning

Socialnämnden Sydväst avstyrker motionens förslag med hänvisning till förvaltningens underlag och bedömning i ärendet.

Förvaltningen ser positivt på ambitionen om att ha tidiga insatser med låg tröskel där människor snabbt kan få hjälp innan enskilda utvecklar en beroendeproblematik, med de negativa hälso- och sociala problem det för med sig. Det ligger i linje med det arbete socialförvaltningarna gemensamt bedriver om en likvärdig och effektiv socialtjänst. Förvaltningen ser inte minst utifrån ett barnperspektiv att det är positivt med kostnadsfri missbruksrådgivning, oavsett vilken substans som ligger till grund för att man söker stöd. Allvarlig missbruksproblematik kan föranleda att föräldrar kan brista i sin förmåga att ta hand om barnen och barn som växer upp i miljöer där det förekommer missbruk riskerar i framtiden själva utveckla psykisk eller fysisk ohälsa och eget missbruk.

Alkoholmissbruk är ett utbrett problem i samhället och enskilda med ett problematiskt bruk av alkohol söker inte alltid stöd. Kostnadsfrågan kan vara ett hinder för den enskilde att söka stöd i ett tidigt skede. Även utifrån myndighetsutövande är det positivt att än fler personer kan söka stöd i ett tidigt skede och att ekonomin inte ska vara ett hinder för den enskilde. Med tanke på att Respons riktar sin verksamhet till personer som i de flesta fall

har en social förankring, sysselsättning och ett ordnat boende är det sällan personer som förekommer hos den myndighetsutövande delen av socialtjänsten som tar del av insatserna som verksamheten erbjuder. Stundtals kan trycket vara stort på enheten och kö kan då tyvärr uppstå. Då det också finns möjlighet till avgiftsbefrielse så gör förvaltningen bedömningen att det är tveksamt om avgiftsfrihet skulle leda till att fler göteborgare får tillgång till stödet. En större påverkan för att nå fler göteborgare än avgiftsfrihet vore sannolikt att utöka mottagningen med fler medarbetare.

Om alkoholrådgivningen som erbjuds av Respons alkoholrådgivning skulle bli kostnadsfri utan att en ramförstärkning sker kommer det leda till att färre Göteborgare får tillgång till stödet i och med att intäkterna minskar med motsvarande 787 000. Motsvarande anpassning av kostnaderna behöver således göras, vilket innebär en lägre bemanning totalt sett.

Beslutet ska skickas till:

Kommunstyrelsen.

Jörgen Larzon
Avdelningschef

Anna Holmqvist
tf. Förvaltningsdirektör